

Ez utóbbi mindössze gyakorlati tanács, amit magam is kántornónktól tanultam kántorkodásom ideje alatt, és most is vallok, a papság küszöbén.

Füzes Ádám diákonus (Központi Papnevelő Intézet, Budapest)

Egyházzenei helyzetkép a Felvidéken – ahogy én látom

A következőkben nem egy szakmai helyzetfelmérés eredményét írom le, mert ez még várat magára, hanem azt a képet, amely utazások és látogatások során kialakult bennem a Szlovákiában élő magyarság katolikus egyházközségeinek egyházzenei életéről. Nehéz általános kijelentéseket tenni, mert a kép változatos, helytől és emberektől függő, így összképet próbáltam kialakítani.

A hívek nagyon szeretnek énekelni, templomaink nem némák, s ez fontos tény, ha az egyházzene megújulását akarjuk. Szinte mindenütt a Szent Vagy, Uram! énekeit és a Szigeti-ordináriumot énekelik. Sok helyen azonban még a SZVU előtti énekeskönyvekből is válogatnak különféle énekeket, s ha nem is a szentmiséken, de ájtatosságokon, búcsújárások során használják azokat. Az Éneklő Egyház a hívek számára csaknem ismeretlen, legfeljebb papok, kántorok és néhány érdeklődő használja.

Nehéz hozzájutni, drága is, de főként nincs, aki foglalkozzék vele, nincs sokszor igény a megújulásra sem. „Menjen minden a régiben” — gondolják sokan. Buzgó lelkipásztorok, fiatalok, világiak nyomán bőséggel jelen vannak a taizé-i és a gitáros énekek is, melyeket több plébániai ifjúsági énekkar is használ. Ezeket éneklik az ifjúsági találkozók is. Jellemző módon ezek az énekek kaptak helyet az iskolák számára szlovák nyelvről lefordított hittankönyvekben is!

A zsolozsma éneklésére kevés példa van. A kántorok zömmel idősek, gyakran képzetlenek zenei és liturgikus téren egyaránt. Egyedül uralják a kórust, nem keresnek munkatársakat, félvén az esetleges „konkurenciától” és az így elmaradó jövedelemtől... Így elzárják az utat mások elől és nem gondolnak az utánpótlásra sem. A valóságban azonban sok lelkes és buzgó kántor is van. Ritka, de mégis fellelhető néhány egyházközségi énekkar.

Bízató jelenség, hogy Komáromban énekközpontú egyházi alapiskola működik, s a Harmonia Sacra Danubiana éves rendezvénysorozat is jó alkalom lehet az egyházzenei élet felpezsdítésére.

E rövid helyzetkép nyomán a kérdés talán az, mit kellene, lehetne tenni? Az egyházzenei megújulás a Felvidéken biztosan nem lesz tömegjelenség. Nem is papjainktól kell várni, akik különben is túl vannak terhelve. Az ő támogatásukra mindenképpen szükség van, mégis itt a világi hívekre várnak feladatok. Szükség lesz szakmai megalapozásra, tanulásra, eszmecserére az anyaország egyházzenei életének képviselőivel, pezsgő szellemi műhelyre. Meg kell oldani fiatal kántorok, énekvezetők képzését, akár Magyarországon, akár a Felvidéken.

Az ifjúsággal meg kell ismertetni és szerettetni a liturgikus énekeket, ez pedig a hitoktatók feladata lesz. Az ún. ifjúsági ének megfogja, összegyűjti, lelkesíti őket, de ezt ki fogják nőni egyszer. Fontos lenne az értékes hagyományok (pl. régi passiódallamok) fenntartása és átadása is. A népéneklés megőrzése mellett nagy szolgálat lenne a könnyű magyar gregorián ordinárium elterjesztése és a magyar nyelvű liturgikus éneklés meghonosítása. Ez elképzelhetetlen a szükséges könyvek nélkül. Természetesen mindennek lassan, finoman, megfelelő érzékkel és egyfajta tervszerűségben kellene történnie. Hiszem, hogy a méltó liturgikus éneklés visszahat egyének és közösségek lelki életére. Hiszem, hogy a hiteles egyházi megújulásnak szüksége van az egyház liturgikus anyanyelvére is.

Ez a rövid, egyéni s talán hiányokat szenvedő helyzetkép lehet, hogy felhívja a figyelmet néhány dologra. Vannak-e, akiket foglalkoztat egyházzenénk helyzete a Felvidéken?

Józsa Attila kispap (Központi Papnevelő Intézet, Budapest)

Kell-e latin mise?

„Nem kell!” — állítja egy kedves hívő, s hozzáteszi, hogy a plébános úr hirdesse ki, ha ilyet tart, mert akkor ő elmegy másik templomba!...

Először is minden alkalommal hirdetve van. Valószínű, hogy az illető még sosem hallotta!? Ez a „minden alkalom” havonta *egyszer* van, még hozzá évtizedek óta ugyanakkor; minden hó első vasárnapján a déli 12 órás szentmisén. Úgy látszik, ez sem tűnt fel!? Valóban ez nem túl gyakori dolog ahhoz, hogy feltűnjön, de az illetőnek ez mégis sok.

Havonta egy alkalom! Ha meggondoljuk, hogy templomunkban vasárnapokon hat mise van, hétköznapokon pedig 3, az egy hónapban 102 mise legalább. 102 mise és abból egy latin!

De ráadásul ezen a latin misén még gregoriánt is merészelnék énekelni, (némelyeknek ez sem tetszik), meg holmi Palestrina-kórusműveket, hát ez kibírhatatlanul sok!

Azt hiszem, fel kell, hogy hívjam a figyelmét a kedves hívőnek, (de félek, hogy nem csak neki, hanem nagyon sokaknak, akik nincsenek tisztában bizonyos zsinati és zsinat utáni rendelkezésekkel), a következőkre:

A II. vatikáni zsinat után a latin misét *nem* törölték el (és főleg nem tilos!), csak *megengedték* az anyanyelvűséget. (II. Vatikáni Zsinat, Liturgikus Konstitúció I. 36. 1–2.) Zsinat utáni rendelkezés, hogy minden plébániatemplomban havonta legalább egy latin misét kell tartani.

Azt is kevesen tudják a gregorián énekkel kapcsolatban, hogy: „A Katolikus Egyház a gregorián korálist tekinti a római liturgia sajátos énekének, ezért a liturgikus cselekményekben ennek *kell* elfoglalnia az *első* helyet.”